

RE C E N Z I E

CHEMAREA APELOR

Mihai Băcescu

Ed. Științifică, 1972, 220 pp. 54 fig.

Autorul lucrării, este un cunoscut cercetător și explorator al mărilor și oceanelor lumii. Dacă Emil Racoviță a cercetat apele Antarcticei și ale M. Mediteranei, Gr. Antipa ale M. Nordului și M. Negre, I. Borcea ale M. Minecii și M. Negre, F. Pora ale Oceanului Indian, Mihai Băcescu continuă cercetările oceanografice în măriile: Balticei, Mediteranei, Minecii, Caraibilor, Oceanul Atlantic (în apele Africei tropicale de vest), Oceanul Pacific (în apele peruviene și ecuatoriene).

Cititorul neavizat în ale zoologiei sau oceanografiei rămâne ca și specialistul la fel de impresionat de frumoasele descrieri ale măreției apelor din această lucrare.

Încă din primul capitol, autorul dezvăluie cititorilor peregrinările unui adolescent care de la romanticul prins de raci și cleni la Nada florilor descrisă de Sadoveanu și de pe apele învolburate ale Rîștei (afluent al rîului Moldova) parcurse într-o copaie printre bolovani și tufe, va ajunge peste ani desigur, maturizat să călătorească pe moderna navă de cercetări „Anton Bruun” pentru a explora adîncurile Oceanul Pacific, coastele peruviene și ecuatoriene cărora le dedică de altfel, prezenta lucrare. Fiind singurul român din echipa de cercetători ai navei amintite, Dr. M. Băcescu leagă prietenii cu oamenii de știință de renume mondial, descoperă elemente de faună necunoscută pînă atunci, dintre care se remarcă melci străvechi — *Neopilina* — considerați dispăruți cu cca 250 milioane ani în urmă.

Între abisurile Oceanului și țărmurile Perului se interpune pasiunea cercetătorului de a descoperi zonele cele mai bogate și propice pescuitului.

Adîncurile necunoscute sunt cucerite „pas cu pas” cu ajutorul mecanismelor automate, prin stații și dragări la adîncimi incredibile (pînă la 6.000 m.), de unde sunt aduse la lumină, zdrobitoare probe ale existenței vieții la mari adîncimi. De la minusculle viețuitoare de nevertebrate — isopode — pînă la calmarii roșii — cele mai rapace animale din apă — peștii zburători, oceanul oferă specialistului surpize la tot pasul. Dintre acestea amintim: elemente de faună oceanică cu specii noi pentru știință, comportările de-a dreptul uluitoare ale unor șerpi, prezența pe fundul oceanului a unor fosile aidoma celor de pe culmile Pietricică de la Piatra Neamț, faună arctică și antarctică în vecinătatea ecuatorului, etc. Nu lipsesc nici surprizele mamiferelor. În abisurile oceanelor adaptarea pare neverosimilă. Alături de calmar (Cefalopod de organizare inferioară) trăiește și cășalotul (mamifer-cetaceu) la adîncimi de 1000 m., care deși are ochi mari aceștia nu îi sunt de folos în abisurile oceanului, unde se orientează cu ajutorul unui „dispozitiv” sonor care funcționează după principiul radarului.

Calmarii prin obiceiurile lor de a arunca cu precizie cerneala în fața dușmanului îl pasionează și pe autor, aidoma lui Cousteau (renumitul scafandru) care a realizat filme de-a dreptul impresionante cu aspecte din viața lor.

Autorul vede oceanul cu tot ce trăiește în el, cu ochiul unui savant însoțit de simțul rafinat al artistului. Am ieșit în multe seri să privesc adîncul apelor la luminile navei. „Totul mișună de crustaceele atrase de lumină, după aceștia aleargă pești în căutarea cărora pornesc cefalopodele, care la rîndul lor, atrag rechinii și delfinii... Tot ce mișcă în acest univers de ape aleargă spre capcana înșelătoare a luminii. Doar demonii adîncurilor și balenele par să nu se lase înșelate de acestea“.

Din pasiunea și arta autorului, știința în general ciștină noi orizonturi, iar Muzeul „Gr. Antipa“ se imbogătește cu o fosilă vie foarte rară — *Neopilina bruuni* — înscriindu-se astfel printre primele cinci muzee din lume care posedă această „piatră nestemată“ a lumii trecute și actuale.

Descrierile despre „monștrii“ marini sunt fascinante. Astfel cătea dezvăluie enigma unor pești abisali, la care sexele nu se mai caută pentru împerechere deoarece masculii minusculi au devenit paraziții proprietății consoarte.

În abisul oceanului poveștile devin realități iar calmarii uriași, rechinii, cășalotii și balenele ucigașe, înlocuiesc personajele marinărești și pe cele terestre din povestea „balaurului cu nouă capete“.

Lectura primului capitol „Drumuri de văzduh, drumuri de ape“ este plăcută prin claritatea stilului și prin ușurința cu care autorul conduce pe nesimțite cititorul din apele Pacificului peruvian pînă peste Anzi.

Lucrarea nu este insumarea unor „file de jurnal“ în care se descrie numai „viața pe navă și întimplări cu haz“. În ea se descoperă „comoara vie a oceanului“ și se relevă munca asiduă a cercetătorului român ca un „rod bogat pentru știință“ și o mindrie națională pentru „zestrea adusă țării“ pe care autorul lucrării a fructificat-o din plin și sub aspect muzeistic prin organizarea unei frumoase expoziții destinate publicului vizitator al Muzeului „Gr. Antipa“.

Autorul nu este numai un explorator al mărilor și oceanelor, ci și un intelectual interesat de întreaga civilizație umană. În al doilea capitol „Drumuri de uscat“ cititorul face cunoștință și cu elemente din interesanta tradiție peruviană. Dr. Mihai Băcescu a parcurs în spațiu și timp, în realitate și în lumea cărții sale o uriașă distanță de la cărările incașilor, pînă la Casa Humboldt din Lima, orașul modern al zilelor noastre.

De-a lungul întregului itinerar terestru de la „pustiul litoral peruvian“ pînă la o călătorie „pe cea mai înaltă cale ferată a lumii, peste culmile andine“ Dr. M. Băcescu a privit „păsările oceanului“ sau a pescuit „peștele incașilor“, acolo de departe în rîuri mai învolburate decât apele Rîștei ale copilării.

Cititorul călătorescă pe mare și uscat alături de autor cu fiecare filă parcursă și se reîntoarce odată cu ele „înapoi peste Anzi“ și peste Marea Caraibilor. Înainte de a încheia seria subcapitolelor (incluse de noi în ghilimele), autorul scrie un frumos „epilog“ dedicat omului, bogăției sale materiale și spirituale căci în acest colț de lume, natura și istoria au hărăzit atât pe vechii incași cît și pe urmașii lor actuali cu minunate daruri și străvechi tradiții.

Pentru cititorul cărții totul pare normal, oceanul, oamenii, activitatea lor pe apă sau uscat, pasiunea științifică cu excepția ignoranței asupra protecției naturii care poate avea extrem de grave repercusiuni dacă se manifestă în domeniul naturii vii.

Astfel multe viețuitoare descoperite și descrise în lucrare deschid „noi file“ pentru știința omenirii deși ele nu pot înlocui viețuitoarele dispărute, „radiate“ de om. Găinușa peruviană (specie endemică) mai există doar la Muzeul din Lima, iar renumitul lemn *Palo de balsa*, folosit de Thor Heyerdahl la construcția plutei în celebra sa expediție „Kon-Tiki“ devine tot mai rar.

Valoarea științifică, artistică și umanitară a lucrării, consider că reiese cu claritate din următorul fragment: „Participarea la această expediție mi-a dat prilejul să cunoasc o lume cu totul nouă asupra căreia omenirea întreagă își îndreaptă azi atenția în speranța de a afla, din studiul ei aprofundat, originea și vechimea vieții în apele oceanelor, evoluția planetei și a atmosferei sale precum și evoluția oceanului însuși ca bază de hrănă pentru viitor“.

Dr. CONSTANTIN ȘOVA

